

que --- serà feyt, lo testador és devenut o orat, o *sórt*, o altra malaltia --- per la qual a vegades pert son sèn, lo testament --- roman ferm», *CostTort.* (Ol., p. 275). També surt a les *VidesR* quan conten que Zacarias fou *sord* perquè no volia creure que la seva muller concebria. «--- No pot donar oïment --- e per assò --- són *sorts* e no oens», Llull (*Do. Pu.* 1906, 165).

És curiosa la fraseologia proverbial relativa als diferents graus de sordesa: el lleument sord (cf. *tinent*), el sord de conveniència, l'afectat d'intensa surditat: *10* a Mallorca diuen *sord com una maça*, en el Continent *sord com una campana* o *com una caldera* (Lab.): això sembla degut a l'estereotipació de frases el·líptiques *sord que no ou una campana, que no ou un(a) (cop de) maça* (en pron. ràpida: *que no una campana potser* *15* perquè fou entès *com (no) una campana*). El cas és que feia contrast amb el grau menys accentuat, el del sord no incurable, per al qual existia «recepta per a guarir una persona emprò que oïa una campana o una trompa», receptes val. de Micer Joan, a. 1466 (*BABL VII, 428-9*). És curiós de veure que aquestes comparacions són iguals en els Alps i N. d'Itàlia *sordo come na campana* en les localitats del Vènet (des d'Istria fins a Verona i Módena), *sordo come na talpa* ('talp' no 'tàpia') en el Ticino, Antrona i Brescia, *ALS m. 190.* *25* I com sigui que el talp, animal de vida subterrània, és tan sord com cec, la comparació alpino-italiana ens fa pensar que la nostra *sord com una tàpia* també pot ser alteració de *sord com una talpa*, una mica alterada en cat. per contaminació de *tapar* i *tapiar* (pensant en el tapament de l'aparell auditiu): és sabut que el nom de la bèstia no solament és *talpa* en llatí i italià sinó també en cat. antic i encara a moltes comarques (Empordà, Rosselló etc.).

Sord és un adjectiu que sovint pren accs. secundàries. S'acosta al matís de 'absurd, desenraonat' en la cita de BMetge que he donat sobre *absorbir* (*SOR-BIR*). 'Que no fa soroll, que no es deixa sentir': *anar a la sorda*, del qual el *DAG.* cita variant *anar a les sordes* en un text mall. de 1683.¹ «Los dos lenys armats qui anaven davant l'almirall En Roger de Lòria, veeren les tres galees a la posta, que daven part a la nit e esperaven lengua [dormien restant a l'espera de rebre notícies]: e tantost com los dos lenys les hagren vistes, ab voga *sorda* tornaren a l'almirall e li ho dixerren» ('vogant sense remor'). *45*

En Muntaner c. 82 (Casac. II, 45.24). *Festivitat de bodes sordes* 'apariament furtiu de dos amants': «com Plaerdemavida véu que la Princesa no-s volia gitar, e li havia dit que se n'anàs a dormir, e après... sent perfumar, prestament pensà que s'hi havia de celebrar festivitat de... bodes *sordes*» (mal que no vol soroll!), JoMartorell (Ag. II, 285.3 = *NCL.* III, 183 = Ri., 518).

D'aquí es passa més figuradament a la concreció toponímica, per la qual s'aplica a paratges amagats, cursos d'aigua invisibles, petits edificis que no es noten o francament enderrocats. *Torrent de la Sorda* afluent dreta de la Tet, al terminal Fontpedrosa-Tuès, *La Sorda* coma bastant inclinada a l'alta vall d'Er (la poca aigua s'esmuny ràpida sota l'herbam); Bosc de la *súrda*, *60*

a Sançà, cap a la Coma de Pontells; altrament *la Casa Sorda* és una barraca de pastors, avui desfeta, en terme d'Enveig (prop de Bena), nom en oposició i contrast amb *La Cabana Franca*, més al Nord en terme de Portè (1959); i així és com s'explica també *Cabana Sorda* que ha donat nom a una partida muntanyenca andorrana (entre Incles i Ransol) i que em feren constatar com a nom provinent d'un antic edifici enderrocat (1952), però ja llavors (*E. T. C.* II, 24) vaig demostrar-me escèptic contra el suggeriment que vingui del llatí *sordida*.

No és impossible ni difícil que hi hagi una oposició paral·lela a la de les *Cabana Sorda* i *Franca* de Cerdanya, entre aquesta *cabana sorda* andorrana i la que donà nom al gran pic andorrà de *Casamanya* (no gaire al NO. d'allò), del ll. *CASA MAGNA*, on *CASA* té el sentit llatí de 'cabana de pastors': segurament una cabana alta i ben feta, visible de lluny prop del cim conspicu, dominant la modesta *cabana sorda* de rostos avall. *20* Altrament això no deu haver estat solament pirinenc: car *los pusórts* (< pous sords) és en el Baix Maestrat, nom d'un paratge en el barranc al N. del poble de Traiguera (1961) potser d'un o uns antics pous enrunats (o mig eixuts?). I això ens fa comprendre també com *sorda*, substantivat, és a Gandesà l'«espai que resta entre les teulades de dues cases veïnes, les quals generalment mai ajusten: per la *sorda* de casa nostra i casa vostra hi regala aigua», Amades (*Excursions* III, 190).

30 DERIV.: *Sordall. Sordària* [S. XVII, *DAG.*; Belv.], també *sordera* [Belv.] o *sordesa*: «no pot fer testament --- orat, pròdigus --- ni mut ne *sort* --- si doncs. la *sordea* o la mudca accidentalment no 'ls serà venduda e sabien letres», *CostTort.* (Ol., p. 272, VI, § 3.1); «ja veig, senyor meu, que tu has trencats los ligams de la mia *sordea*; per què, ara yo oig la tua veu», Boli-ver (*Excitatori*, 28); o bé *sordedat* Busa-N., o *surdidat* (*sord.*, S. xv, *DAG.*); o *sordor* (Vic, *DAG.*). *Sordícia* el *DAG.* diu que el troba com a 'sordera' en els Ss. xv i xvi, l'*AlcM* afirma que és brutícia (llavors aniria amb *SORDID*) però no dóna context suficient per judicar.

Sordejar [Lab.]. *Sordet* nom d'ocell val. (*AlcM*); segons un savi i emèrit caçador barceloní (1932) s'usa com a nom d'ocell d'estany a l'Empordà, per al que en el Llobregat anomenen *escuraflascos*: és com un cegard però més petit: segurament un nom format per contrast amb *cegard*, com dient «aquest sí que de cec no en té res: ja li podeu tirar, sembla sord que no. *50* l'eixordareu ni el tocareu abans que us hagi escurat els flascos de pólvora», cf. cast. *sorda. Sordina* [1695, Lacav.], pres de l'it. *sordina* [mj S. XVI], d'on s'imitaren també el fr. *sourdine* [1598], i el cast. *sordina* [1611] etc.

55 *Eixordar* [*DTo.* 1670; Belv.], mot germà de l'oc. *eisördar*, del ll. *EXSÜRDARE* id. [Plaute], mentre que a les altres llengües hi ha formacions secundàries (it. *assordare*, fr. *assourdir*, cast. *ensordar* [*ajordar* arriba però a Aragó], port. *ensurdecer*). «Los cassadors anavan arribant tots contents y alegres. Quin entusias-